

*Д. В. Безштанько, аспірант
Університету банківської справи Національного банку України, м. Київ*

РИЗИКИ ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

В умовах ринкової конкуренції учасники ринку банківських послуг намагаються мінімізувати власні втрати при збільшенні прибутків. Одним із способів мінімізації витрат є система управління операційним ризиком.

Операційний ризик – це ризик виникнення втрат в результаті недоліків чи помилок в процесі здійснення внутрішніх процесів, що були допущені співробітниками, функціонування інформаційних систем і технологій, а також зовнішніми подіями.

В ході банківської діяльності найбільше ризикових ситуацій виникає серед працівників банку під час здійснення банківської діяльності. Може скластися думка, що даний ризик повністю відноситься до ризику персоналу банку, однак, не можна відкидати ймовірності процесного ризику. Під час опитування, проведеного КНУ ім. Шевченка серед керівників банківських установ, 19 % респондентів віднесли ризик недосконалої побудови внутрішніх бізнес-процесів до важливих причин виникнення банківського ризику.

Ризик процесу – ризик втрат, пов'язаний із помилками в процесах проведення операцій і розрахунків за ними, їхнього обліку, звітності, ціноутворення тощо.

Основними складовими ризику процесу є: ризик неправильної методології, ризик невірної технології, ризик некоректного методу розрахунку визначеного показника, ризик застарілості методології, ризик відсутності оптимізації бізнес-процесів тощо.

Таким чином, ключовим елементом виступає методологія, як базові принципи та особливості проведення бізнес-процесу в банківській установі. Слід врахувати, що методологія бізнес-процесу базується на вимогах як регулятора, так і керівництва банку, що проявляються у методичних рекомендаціях та положеннях.

Розглянемо життєвий цикл вимоги до бізнес-процесу:

- 1) поява на етапі обговорення документу, в якому знаходиться вимога;
- 2) затвердження (документ прийнятий, але не вступив в силу);
- 3) вступ в силу та період дії документу;
- 4) зміна первинних параметрів вимоги;
- 5) відміна вимоги у зв'язку з появою нової вимоги, трансформацією іншої вимоги, що нівелює досліджувану, непотрібністю її подальшого використання.

Кожен з етапів несе в собі ризик, оскільки помилки можуть проявитися як при етапі проектування, так і в процесі здійснення банківської діяльності. Наприклад, помилка у моделі достатності капіталу при проектуванні

положення, може призвести до значних втрат банком внаслідок санкцій з боку регулятора вже після введення положення в дію.

Крім того, неналежне виконання внутрішніх положень банку (як прояву методології), призводить до зростання ризику процесу, ризику персоналу, ризику репутації, стратегічного ризику тощо.

Для мінімізації цього виду ризику необхідно постійно вдосконалювати процеси проведення операцій та переглядати їх на предмет підвищеної ризикованості та збоїв. З метою зменшення рівня ризику процесу в банках необхідно:

- впроваджувати процесний підхід (структурування бізнесу на процеси, опис процесів, визначення власників процесів, нейтралізація “зон безвідповідальності”, своєчасна актуалізація внутрішньої нормативної документації тощо);
- формувати електронну базу бізнес-процесів, які підтримуються в актуальному стані;
- впроваджувати систему моніторингу показників діяльності на щоденній основі (застосування ключових індикаторів ризику в рамках загальної системи моніторингу показників банку);
- впроваджувати систему визначення пріоритетності автоматизації процесів (з урахуванням ризиків);
- створити єдине сховище даних і сформувати на його основі ERP-системи, системи бізнес-аналізу (Business Intelligence, BI);
- посилити внутрішній контроль бізнес-процесів.

Слід зауважити, що для управління ризиком процесу, використовують комплаєнс – комплекс вбудованих в бізнес-процеси банку видів контролю в розрізі людей, технічних засобів і документів, встановлених для виконання внутрішніх і зовнішніх нормативів і вимог.

Отже, ризик процесу є одним із найбільш небезпечних операційних ризиків, адже його ігнорування або недостатня увага до цього виду ризику може призвести до значних фінансових та нефінансових втрат банку.